

«Hvis norske sauebønder hadde passa like godt på dyra sine som masaiene, hadde det ikke vært noe problem med ulven.»

VEGARUB ULVANG I GUTTA PÅ TUR.

Innhold:

Hansson ny sjef i WWF

Rasmus Hansson er ansatt som ny generalsekretær i WWF. Hansson har erfaring fra Norsk Polarinstittutt, NORAD og Miljøverndepartementet. Tidligere generalsekretær, Stig Hvoslef, blir seniorrådgiver i organisasjonen.

• side 2

Betaler selv for ren fjord

Mens Monsanto og andre PCB-produsenter er ubehagelig tause med tanke på opprydning av forurensede havområder i Norge, sier Oslo Havnevesen at de i utgangspunktet er innstilte på å betale opprydning av indre Oslofjord selv. Prislapp? 100 millioner kroner.

• side 5

Halvt tap, halv seier

Miljøbevegelsen ser på Opplandskrafts reviderte planer for utbygging av Øvre Otta som en halvveis seier - eller halvveis tap om du vil. Nå varsler de større fokus på utbygginger i Saltfjellet og Sauda

• side 6

Skjebnear for klimaavtalen

I de neste to ukene samles 5000 klimaforhandlere fra omlag 150 land i Bonn. Møtet markerer starten på et skjebnear for det internasjonale klimaarbeidet. Ingen forventer noe stort gjennombrudd på møtet.

• side 7

Monsanto-kritikk solgte 300.000

Faksimilie av The Ecologist nummer 5/98 - The Monsanto files.

Det velrenomerte tidsskriftet «The Ecologist» fikk først destruert hele opplaget av spesialnummeret «The Monsanto Files». Nå er bladet blitt verdens største miljømagasinsuksess. Opplaget gikk fra 12 000 til 300 000, og er oversatt til fem språk. Alt takket være et mektig selskap og et livredd trykkeri.

Bladet «The Ecologist» hadde trykket magasinet sitt på samme sted i over tyve år. Gjentatte ganger har bladet angrepet multinasjonale selskaper uten at trykkeriet har laget problemer. Da spesialnummeret «The Monsanto Files» skulle trykkes, trakk trykkeriet seg uten videre forklaring. N&M Bulletin har møtt en av redaktørene i the Ecologist på kongress i Columbia.

• side 4

Skotsk genforsker trakasert etter avsløringer

Den skotske forskeren Arpad Pusztai offentliggjorde, med sin arbeidsgivers velsignelse, noen forskningsresultater i et tv-program. Det burde han ikke ha gjort. I hvert fall ikke hvis han visste sitt eget beste. Resultatene gikk i korthet ut på at forsøksrotter som ble foret med

genmodifiserte poteter fikk problemer med utvikling av indre organer. Etter avsløringene ble Pusztai utsatt for en nesten ufattelig behandling med løgner, trakasering, telefonavlytting og innbrudd som noen av ingrediensene. N&M Bulletin møtte Pusztai.

• side 3

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs,
Kristian Jahre

Adresse: Postboks 342
Sentrum, 0101 Oslo.

Besøksadresse:
Skippergata 33

Tlf: 22 40 24 00.
Faks: 22 40 24 10.
Direkte: 22 40 24 + 25 (Økland),
23 (Toldnæs), 24 (Jahre)
E-post: redn@online.no

Neste utgave: 5.11.1999.

Abonnement:

199/år (privatpersoner),
500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 23 12 20 70.
Faks: 23 12 20 71.

Trykking: Gan Grafisk.

Trykkes på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M
Bulletin. Web:
http://www.naturvern.no
E-post: naturvern@naturvern.no

fagpressen

Splitter ny gift

Det er noe positivt og forfriskende over at noe er nytt. Vi skal med rette innrømme at vi ofte bruker dette uttrykket selv for å trekke lesernes oppmerksomhet. «Ny rapport viser...» gjør seg ofte bedre enn bare «Rapport viser...».

Derfor er det kanskje ikke så rart at følgende stod å lese i avisene nylig:

– Ny miljøgift i mat, skrev Nationen på fredag.

– Svenske forskere har oppdaget en helt ny miljøgift i sild, skrev Dagbladet på lørdag.

Saken dreiet seg nærmere bestemt om om det kreftfremkallende stoffet PBDE. Giften, som er en såkalt flammehemmer, er tilsatt i plast som brukes i elektriske artikler. PBDE havner i naturens krets-løp når vi kaster apparatene på dynga. Og det gjør vi jo.

Ifølge Nationen har svenske forskere oppdaget denne nye miljøgiften i sild og strømming, og det er jo ingen spøk for sildeelskende svensker. Nå er Statens Næringsmiddeltilsyn bekymret for at PBDE-nivået skal være for høyt i norsk fisk også. Dette vil tilsynet undersøke og de håper å få noen av resultatene klare før jul.

N&M Bulletin har også skrevet om den nye giften. Da ble blant annet SFT konfrontert.

– PBDE står på venteliste hos oss, sa avdelingsdirektør for produktkontroll i SFT, Per Døvle blant annet i intervjuet. Døvle forklarte videre at man om kort tid ville begynne på en ny rapport om miljøgifter og at PBDE da ville bli behandlet.

– SFT må snu problemstillingen på hodet. Når nye stoffer blir introdusert må produsenten bevise sin miljøskyld. PBDE er organisk brom, det er like farlig som klor. Disse stoffene må vi ha vekk, sa generalsekretæren i Naturvernforbundet

Men det var ikke Jørund Ubø Soma som sa disse kloke ord. Heller ikke Dag Hareide, men en viss Jørn Siljeholm. Artikkelen, som forøvrig kunne fortelle om svenske forskeres bekymring for PBDE-verdiene i havet, stod på trykk allerede i juni 1990. Ikke stod det «ny» i overskriften heller, istedet; «Enda en farlig gift». Det var det i hvert fall dekning for.

Til de ansvarlige myndigheter er det bare en ting å si: Kan dere snart se å våkne opp – dere ødelegger naturen og maten vår med somlet deres!

Hansson til WWF

Verdens Naturfond har ansatt Rasmus Hansson som ny generalsekretær.

Hansson ønsker å fylle en grønn nisje ved siden av Bellona, og utfordrer Naturvernforbundet til «edel kappestrid».

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det er en meget erfaren biolog, byråkrat og miljøverner som tar over generalsekretærstillingen i Verdens Naturfond. Rasmus Hansson tar over etter Stig Hvoslef som skal over i en senior rådgiverfunksjon.

Hansson vært ansatt ved Norsk Polarinstittutt i flere år, og har blant annet jobbet med isbjørn i polarområdene, i tillegg til jobben som avdelingsdirektør ved instituttet.

Han har også jobbet for Miljøverndepartementet og NORAD, blant annet i Asia, Afrika og Sentral-Amerika. Hansson var med i Natur og Ungdom på syttitallet og ble redaktør av Skog og Mark og senere Miljømagasinet. I øyeblikket studerer han internasjonal politikk, økonomi og administrasjon ved Trobe University i Melbourne, Australia.

Det klassiske har vært «ute og syklet»

Men til tross for en biologisk og mangfoldig karriere; Hansson har ikke glemt hvor han kom fra, og ser fram til å begynne i en organisasjon igjen.

– Jeg har lenge hatt lyst til å komme tilbake til miljøbevegelsen, sier Hansson til N&M Bulletin.

Han mener WWF er spennende fordi det er en enkel prosjektorganisasjon med en stor og kompetent organisasjon i ryggen.

– I en periode der det klassiske naturvernet har vært litt «ute å syklet» har WWF-Norge ikke gått på akkord med sin naturvern-linje, sier han.

Hansson kaster med dette en ørliten grønn hanske til Naturvernforbundet. Han mener WWF og Naturvernforbundet fyller forskjellige roller i Norge, men at de begge har godt av litt edel kappestrid.

– Jeg er fortsatt medlem i Naturvernforbundet, sier han.

Ikke for fin for fiffen

Hansson er dypt uenig i at WWF er skipsredernes og godseierens lille naturvernklubb.

– Det er noe tull, men når skipsrederne og godseierne vi, drive naturvern er ihvertfall ikke jeg for fin til å samarbeide med dem, sier Hansson, som gleder seg til å ta fatt på jobben første februar neste år.

Naturvernforbundet takker følgende instanser for økonomisk støtte

- Fundia Bygg AS, miljøvernavdelingen
- Radio Tango
- Midt-Gudbrandsdals renovasjonsselskap
- Mustad & Søn AS
- Statens dykkerskole
- Gratangen kommune
- Labconsult AS
- Vadsø Havnefogd
- Sentrum RegnskapHitra AS
- Fjellvær Kyst- og Bondegårdsferie
- Kvinnherad kommune
- Rana Havnevesen
- Brødrene Bøckman AS

Forfulgt genforsker fortsetter kampen mot milliardindustri

BOGOTÁ: I august i fjor raknet livet for forskeren Arpad Pusztai fra Skottland. Lekkasjen om genmodifiserte poteter som ga alvorlige skader på forsøksdyr førte til knebling, utestenging og regelrett uthenging – fra hans egen arbeidsgiver.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

10. august 1998 fortalte Arpad Pusztai om forsøkene sine i ITVs World In Action-program. Deltagelsen i programmet var velsignet av Pusztais arbeidsgiver gjennom 35 år, Rowett Institute i Aberdeen. To dager senere ble han suspendert. I sju måneder var han fortsatt ansatt ved instituttet, men pålagt munnkurv og uten tilgang til eksempelvis instituttets datanettverk. Men Pusztai gir ikke opp.

– Jeg har blitt utsatt for en av de skitneste kampanjer mot en forsker noensinne. Fortsatt blir jeg angrepet av andre forskere og ikke minst politikere. Forskjellen er at nå kan jeg forsvare meg, sier Pusztai.

Forskerfarse

Den skotske forskerens store tabbe var å uttale seg kritisk om en av verdens milliardindustrier: Genmodifiserte planter. Kort fortalt gikk hans forskning ut på å undersøke eventuelle skadevirkninger hos unge rotter som ble foret med genmodifiserte poteter. Modifiseringen var gjort for å gjøre potetene motstandsdyktige mot insektangrep.

Resultatet overrasket også Pusztai: Genmodifisert mat viste seg å påvirke rottens utvikling av indre organer, vekst og immunsystem negativt.

Oppstusset etter TV-programmet nådde uante høyder etter kort tid. Kneblingen, suspensjonen og uthengingen av Pusztai førte til høylytt debatt

blant forskere. Mange uttalte seg negativt om Pusztai, mens andre mente behandlingen av forskeren først og fremst handlet om penger og politikk. Saken har blitt undersøkt fra flere hold.

Rowett-instituttets egen granskning avviste Pusztais forskningsresultater, men bekreftet i det minste at forskningen var utført. Bare dette var en innrømmelse fra instituttet, siden lederen faktisk avviste at Pusztai i det hele tatt hadde gjort forsøk med genmodifiserte poteter på dyr kort tid etter at det berømte TV-programmet gikk på lufta.

En uavhengig granskning, gjort av et utall forskere fra hele verden, konkluderte med at Pusztais konklusjoner var korrekte, og at forskning på skadevirkninger fra genmodifiserte planter bør intensiveres.

Industri uten ansvar

Pusztai selv er tilbake som resursperson på feltet, etter den tunge tiden fram til februar i år. Forrige uke var han en av hovedattraksjonene da International Federation of Environmental Journalists (IFEJ) arrangerte sin årlige konferanse i Colombia. Han reiser mer eller mindre kontinuerlig rundt i verden og snakker om sin forskning, og ikke

minst følgene av den. Deler av forskningen, som ble gjort uavhengig av Rowett-instituttet, ble nylig publisert i det anerkjente tidsskriftet The Lancet.

– Tiden fram til jeg kunne forlate mitt engasjement hos Rowett var ekstremt tøff. Eposten min ble sjekket av instituttet, telefonen min ble avlyttet. Jeg tror fortsatt jeg blir overvåket, men nå av britiske myndigheter. Min forskning svekket en milliardindustri. Det gjør meg farlig, mener Pusztai.

Etter at saken sprakk ble huset til Pusztai og kona utsatt for innbrudd, og en god del data-materiale fra de omstridte undersøkelser forsvant sammen med 30 flasker whiskey. En dag fant de tre av fire dekk på bilen punkter. Til tider har han også følt seg truet på livet.

– Nå tror jeg ikke noen vil

gjøre meg noe alvorlig lenger. Dessuten er det umulig å leve i konstant frykt. Det er ikke noe liv, sier Pusztai.

Den heftige kampanjen mot forskeren har uansett ikke gagnet genteknologi-industrien. Kort tid etter at Pusztai-saken sprakk, gjennomførte BBC en undersøkelse for å dokumentere den britiske befolkningens holdning til genmodifisert mat. Resultatet var 10 400 innringere mot og 280 for.

– Mitt budskap står jeg ved fortsatt: Jeg kan ikke forklare hvorfor de genmodifiserte potetene førte til utviklingsproblemer hos rotter. Men resultatet understreker behovet for grundig forskning på genmodifiserte produkter før de ender i butikkene. Der tror jeg de store multinasjonale selskapene svikter sin oppgave, mener Pusztai.

enøk-senteret
TROMS

Enøk NORD i nye klær! Vi er etablert som regionalt enøk-senter i Tromsø med gratis telefonnummer

800 49003

og fra 21. november 1999 har vi følgende besøksadresse:

Grønnegata 80 (ved siden av Fokus Kino) i Tromsø

Ring oss, og vi hjelper deg i gang med å spare penger på strømgninga. Vi utfører gratis enøk-analyse. Gratis? Ja, for som kjøper av elektrisk energi har du betalt for vår tjeneste likevel - så hvorfor ikke ringe og hente varen du har betalt for?

Annonser i Norges ledende miljøavis

Ring Naturvernforbundets Markedskontakt på 23 12 20 70

Monsanto-kritikk ble bestselger

BOGOTÁ: Førrige høst opplevde The Ecologist marerittet: Hele opplaget av «The Monsanto Files» ble destruert av trykkeriet. Et drøyt år senere er situasjonen snudd: Bladet ble verdens største miljømagasinsuksess.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Det anerkjente magasinet The Ecologist har et opplag på 12 000 eksemplarer. Vel og merke for de «vanlige» numrene. «The Monsanto Files» er trykket i 300 000 eksemplarer. Men bladet fikk en tøff start, grunnet engelsk lovgivning. I England er det ikke bare redaktør, journalist og utgiver som kan stilles ansvarlig for redaksjonelt stoff. Også trykkeriet og distributører kan ende i retten, hvis de har trykket og distribuert noe som kan være mot engelsk lov. Dermed ble «The Monsanto Files» makulert, bare to dager

før det skulle sendes ut til abonnentene.

Oversatt til fem språk

Hendelsen fikk likevel en lykkelig utgang – om ikke for trykkeriet, så i hvert fall for The Ecologist. Siden høsten 1998 har «The Monsanto Files» blitt miljømagasinets største internasjonale suksess. Bladet har kommet i tre opplag på engelsk, og er dessuten oversatt til fem andre språk (deriblant spansk, fransk og japansk). Og det selger fortsatt godt.

– Vi har spurt vårt tidligere trykkeri om makuleringen var et resultat av press fra Monsanto. De nekter. Vi har også spurt

Monsanto, og de gir oss samme svar, forklarer Paul Kindsnorth, assisterende redaktør i The Ecologist.

Forstår ikke trykkeriet

Han forstår ikke hvorfor trykkeriet plutselig valgte å sensurere bladet. Trykkeriet hadde gjort jobben sin i minst tjue år, uten å kommentere bladets innhold en eneste gang.

– Vi har hele veien angrepet multinasjonale selskaper, uten frykt. Jeg skjønner ikke hvorfor trykkeriet plutselig ble redd for å havne i retten, sier Kindsnorth.

Hans eneste forklaring er at Monsanto tidligere hadde rettsaker som en slags tradisjon. Den minste kritikk mot bedriften endte i retten. Dette visste The Ecologist da de skapte «The Monsanto Files». Nummeret var derfor klarert med advokater, som mente at Monsanto ikke ville ha muligheter til å vinne fram i retten mot verken bladet, redaktøren, trykkeriet eller distributøren.

Oppsiktsvekkende behov

De 300 000 bladene har gitt The Ecologist ikke ubetydelige ekstraintekter, selv om en god del av opplaget er distribuert gratis. Men det er ikke penger som er viktigst for Kindsnorth.

– Det beste ved det voldsomme opplaget er vissheten om at folk faktisk sluker bladet, at de har behov for det. Behovet er oppsiktsvekkende. Det er tross alt sjeldent at et magasin selger like godt et helt år etter utgivelsen, sier Kindsnorth.

Forholdet til Monsanto er forøvrig temmelig anstrengt. Ifølge Kindsnorth har Monsanto forbudt alle ansatte å snakke med folk fra The Ecologist.

– Det multinasjonale selskapet ser faktisk på oss som en trussel, sier Kindsnorth fornøyd.

– Hvorfor valgte dere å angripe akkurat Monsanto?

– Først og fremst på grunn av selskapets historie. Monsanto startet sin virksomhet med å produsere miljøgifter på 20-tallet. Selskapets historie siden den gang er en sammenhengende rekke av umoralske handlinger og løgner. Sist, men ikke minst, var selskapet først ute med stor-satsing på bioteknologi. ■

Også motstandere av kunstgjødsel

– Også vi er motstandere av å kutte miljøgiften på kunstgjødsel, sier nestleder i Naturvernforbundet, Helene Bank

I forbindelse med dekningen av statsbudsjettet for to uker siden skrev N&M Bulletin at Norsk økologisk Landbruksforening (NØLL) er skeptisk til regjeringens forslag om å kutte ut miljøgiften på kunstgjødsel. Samtidig kunngjorde Naturvernforbundet at de er fornøyd med regjeringens signaler om et mer økologisk drevet landbruk. Bank mener koblingen er uheldig.

– Vi er selvsagt helt på linje med NØLL her. Bruk av kunstgjødsel er fryktelig ressurskrevende, og det må avspeiles i avgifter, sier hun. ■

listikk: Det er også det mest vellykkede. Bladet kom til rett tid, behovet for denne type informasjon var stor over hele verden, sier Kindsnorth.

Han håper «The Monsanto Files» vil bli et eksempel for journalister over hele kloden, særlig i forhold til alternative publikasjoner.

– De store selskapene ser på de alternative mediene som deres største trussel. Det har de grunn til. I England er det ingen som tror på verken myndighetenes eller de store avisenes informasjon om genmodifisert mat. Det er de alternative mediene som har troverdighet på dette feltet. Denne trenden vil sannsynligvis bli forsterket med årene, tror Kindsnorth. ■

Kampanje for kampanjejournalistikk

Hva er avisenes oppgave i en stadig mer globalisert verden, hvor multinasjonale selskaper får stadig mer makt?

Kampanjejournalistikk, ifølge The Ecologist.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Assisterende redaktør Paul Kindsnorth sparer ikke på kruttet når han omtaler miljøjournalistikkens framtid.

– Kampanjejournalistikk er framtidens viktigste virkemiddel. Vår oppgave er å angripe folk og selskaper med makt. De multinasjonale selskapene blir stadig sterkere, mens de respektive lands myndigheter blir tilsvarende svakere. Taperne blir til sist vanlige folk, som ikke

kan gjøre noe fra eller til i det store spillet. Men de kan handle ut fra den informasjonen de får tilgang til. Derfor er det vår oppgave å gi dem så mye informasjon som mulig, mener Kindsnorth.

«The Monsanto Files» er det største stykke kampanjejournalistikk noensinne fra The Ecologist. Redaksjonen har aldri tidligere brukt et helt nummer av magasinet til å kritisere et enkelt selskap.

– Ikke bare er bladet vårt største stykke kampanjejourna-

100 millioner for indre Oslofjord

Mens produsentene svarer med taushet, har Oslo havnevesen svart med tall på Naturvernforbundets henvendelser om PCB-oppryddning. Spørsmålet er hvem som skal betale.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Foreløpig har ikke Naturvernforbundet fått PCB-produsentene i tale.

– Våre henvendelser blir ikke besvart. Det er ingen velvilje eller åpning å spore fra Monsanto eller de to andre store PCB-produsentene (Bayer og Rhone Poulenc, red. anm.), sier fagkonsulent Per-Erik Schulze i Naturvernforbundet.

Schulze mener det er mange likhetspunkter mellom Monsanto og tobakksprodusentene, og at de derfor kanskje kan angripes på samme måte.

– Etter at privatpersoner vant fram med samløsmål i USA har den amerikanske staten valgt å saksøke tobakksindustrien for å få erstatning for sine utgifter. Det er ikke umulig at noe lignende kan skje her, sier han.

Et annen mulighet, ifølge Schulze, er at myndighetene pålegger verftsindustrien å rydde opp.

– Kostnadene vil bli så enorme at det vil tvinge verftsindustrien til å saksøke PCB-produsentene, sier han.

Naturvernforbundet har engasjert sin advokat for å se på mulighetene for et søksmål.

– Vi ønsker å finne ut hvor-

dan det er best å saksøke dem. Kanskje vi bør gjøre det i Norge, men det er ikke sikkert, sier han.

Nasjonalt problem

Oslo kommune og Oslo havnevesen er kommet lengst i Norge når det gjelder å kartlegge behovet for en PCB-oppryddning. I et brev til Naturvernforbundet uttrykker havnevesenet begeistring over at Naturvernforbundet tar opp saken ettersom opprydding i de forurensete sedimentene er et av de viktigste tiltakene for å bedre vannkvalitetene i indre Oslofjord. I brevet anslår assisterende havnedirektør Leif Allum kostnadene til omlag 100 millioner kroner. Havnevesenet i Oslo er ingen fattigslus, og er i utgangspunktet innstilt på å bekoste dette selv. Når det gjelder rettslig forfølgelse av PCB-produsentene mener Allum at Oslo kommune må være saksøker, men at dette må vurderes av Miljøverndepartementet ettersom PCB-

forurensningen er et nasjonalt problem.

MD på gjerdet

Schulze støtter Allum langt på vei, og mener det er riktig å få Miljøverndepartementet til å ta tak i saken så fort som mulig.

– Det fører lett til handlingslammelse dersom forvaltningsansvaret skyves over på lokale institusjoner, sier han.

Men også på departementsnivå er lammelsen tilstede, for mens PCB-produsentene svarer med taushet på Naturvernforbundets henvendelser, svarer myndighetene med en liten byråkratisk runddans, ifølge Schulze.

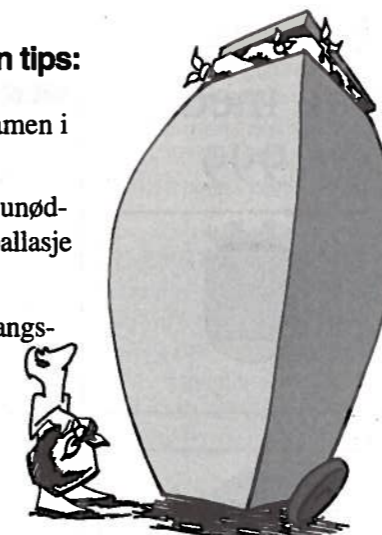
– Miljøverndepartementet er interessert, men viser til at det er SFT som har penger. SFT sier at de er et forvaltningsorgan for norsk lov, og siden lovverket ikke er klart mener de det er departementssak, sier han. ■

Trondheim kommune
Miljøavdelingen
Avfallsseksjonen

Det er enkelt å skape mindre avfall

Her er noen tips:

- Stopp reklamen i postkassen
- Legg igjen unødvendig emballasje i butikken
- Unngå engangsprodukter

Har du spørsmål?
Ring oss på telefon: 72 54 69 41 – 72 54 69 35

På vegne av Norges viktigste næring

Enfo

Energiforsynings fellesorganisasjon (Enfo) ivaretar fellesinteressene til kraftselskapene og energiverkene i Norge. De vel 220 medlemsbedriftene – med omlag 18 000 ansatte – har investert 190 milliarder kroner i anlegg for å produsere, selge og distribuere elektrisk kraft.

Granfos Næringspark
Vollsveien 13 H
Postboks 274
1326 LYSAKER
Telefon 67 11 91 00
Telefaks 67 11 91 10
E-post enfo@enfo.no
Internett www.enfo.no

Mild begeistring for Øvre Otta

Opplandskrafts reviderte planer for utbygging av Øvre Otta er langt mer skånsom enn det forrige forslaget. Miljøbevegelsen signaliserer nå mer fokus på andre vassdragsutbygginger.

N&M Bulletin
JON BJARTNES

De nye planene for en halvert utbygging av Øvre Otta ble lansert for et par uker siden. Ifølge planene skal to kraftverk produsere totalt 510 GWh, temmelig nøyaktig halvparten av produksjonen i det forrige forslaget. I tråd med stortingsvedtaket fra i vår er alle sideelvene høyt oppe i vassdraget, som Tora, Føysa og Vulu, nå ute av utbyggingsplanene. Også andre naturinngrep blir mindre enn hva de ville blitt med det opprinnelige forslaget.

– Vi er stadig veldig skeptiske til deler av utbyggingen, og det kommer vi til å fortsette å gi uttrykk for. Men vi ser også at dette forslaget er mer skånsomt enn det forrige. Nå som både Saltfjellet og Sauda lurer i bakgrunnen, har jeg vanskelig for å se at dette blir den viktigste saken for oss i tiden framover, sier Jan Olav Nybo.

To nye kraftverk

Opplandskrafts nye planer går ut på å bygge to kraftverk: Det øverste, Framruste, skal utnytte vannet fra Raudalsdammen. I dag blir denne dammen brukt til flomsikring. Demningen fylles om sommeren, og vannet slippes ut om vinteren. Utbyggernes forslag går ut på å bruke dette vannet til kraftproduksjon, noe som først og fremst vil gi vinterkraft.

– Dette er den minst kontroversielle delen av utbyggingen. For naturen vil konsekvensene avhenge av hvordan magasinet kjøres, det vil si hvor mye vann som slippes gjennom til enhver tid. Dette har vi ennå ikke sett noen detaljerte planer om. Vi vil følge nøye med når slike planer kommer, sier Jan Olav Nybo.

Demning i hoveddalen

Det nederste kraftverket skal etter planen plasseres ved Øyberget nedenfor Dønfoss. Dette kraftverket skal få vann tilført gjen-

nom en tunnel fra Heggebottvatnet, som skal demmes opp fire meter. Den tre kilometer lange elvestrekningen mellom den nye dammen og Øyberget vil få redusert vannføring. Denne delen av prosjektet er omtrent som den var i det første utbyggingsforslaget, men Opplandskraft har justert ned slukeevnen til kraftverkstunnelen med snaut 20 prosent. Det betyr at noe mer vann vil renne i elva, for eksempel i Dønfossen, enn hva som ville vært tilfelle dersom det første forslaget hadde blitt vedtatt, men stadig vesentlig mindre enn ved naturlig vannføring. Hovedtrekkene i denne utbyggingen har Stortinget godkjent allerede.

– Denne delen av utbyggingen stiller vi oss fortsatt klart skeptiske til, kommenterer Jan Olav Nybo.

Kraftledninger

Strømmen fra de to kraftverkene skal gå i kraftledning til Vågåmo lenger nede i Ottadalen. Fra Skjåk til Vågåmo går det allerede en ledning på 66 kilovolt. Denne vil Opplandskraft fordoble kapasiteten på. På deler av strekningen går ledningen oppe i fjellet.

– Denne ledningen vil bli grensegjerdet mot Reinheimen nasjonalpark. Slik ledningen går

i dag deler den villreinsens beiteområder i to. Undersøkelser viser at villrein reagerer sterkere på en kraftledning jo større ledningen er. En ny og større kraftledning vil kunne føre til at reinstammen i større eller mindre grad slutter å bruke vinterbeiter som den bruker nå. Derfor vil vi jobbe for å få flyttet ledningen ned i dalen, eventuelt få den lagt i jordkabel, sier Jan Olav Nybo.

Skal studere planene nøye

Halv utbygging vil være et tap av naturmessige kvaliteter, sier generalsekretær Jørund Ubøe Soma i Norges Naturvernforbund, som understreker at Naturvernforbundet fortsatt ikke ønsker noen utbygging. Soma sier Naturvernforbundet vil saumfare de reviderte planene meget nøye når de fremlegges.

– Naturvernmessig er det noen forbedringer i det reviderte forslaget. Særlig det at de vil bruke to kraftstasjoner i stedet for en. Dette gjør at det blir noe mer vann i elveløpet enn det som tidligere fremgikk, sier han.

– Foreløpig konstaterer vi at utbygger er enige med oss i en ting. Halv utbygging er ikke lønnsom med dagens kraftpriser, sier han.

Smartere mus med ekstra gen?

Amerikanske forskere mener de kan gjøre mus mer intelligente ved å tilføre musens hjerner et ekstra gen. Teknikken kan muligens også brukes på mennesker, skriver det britiske bladet Nature ifølge NTB-AFP.

Forsøk har vist at mus med det ekstra genet finner lettere fram i labyrinter, drar kjennskap på gjenstander og oppbevarer kunnskap de nettopp har tilegnet seg bedre. Forskerne mener disse funnene kan få betydning for behandling Alzheimer.

Vi gratulerer Norges
Naturvernforbund med
85-års jubileet i 1999

Forbrukersamvirket NORD

Tromsø Støtter
Norges
Naturvernforbund

Skien kommune

Steinkjer kommune
Naturforv. avd.
Skogbruk

MIDNOR
GROUP

Peter Opsvik as
Pilestredet 27 H
N-0164 Oslo
Norway

2000 blir et skjebnear for Kyoto-protokollen

Rundt 5000 deltakere fra hele verden samles i Bonn de neste to ukene til forhandlinger om iverksetting av Kyoto-protokollen. Møtet markerer starten på et skjebnear for det internasjonale klimasamarbeidet.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Drakampen om internasjonale regler for utslipp av CO₂ og andre klimagasser går inn i en avgjørende fase neste år. Ingen venter noe stort gjennombrudd når forhandlere fra vel 150 land møtes i den tidligere vest-tyske hovedstaden første kommende mandag. Men miljøvernministrene som ankommer uka etter, bør i det minste finne løsninger på endel av spørsmålene nå. Allerede om et års tid skal alt være klappet og klart for iverksetting av Kyoto-protokollen.

Reglene for industrilandenes klima-utslipp skal fastsettes endelig i den nederlandske byen Haag i november 2000. Møtet kan bli utsatt til like over nyttår 2001 om forhandlingene trekker ut.

– Den avgjørende etappen kommer i Haag. Bonn-konferansen må skape tillit til et vellykket utfall i Haag ved å fatte viktige tekniske beslutninger og sende positive signaler til næringsliv og industri. Ministrene må trappe

opp tempoet forhandlingene, sier Michael Zammit Cutajar, leder for FN's klimasekretariat.

Mange små spørsmål

Forskningsleder Asbjørn Torvanger ved Cicero sier man i beste fall kan håpe at mange, men små spørsmål vil bli ryddet av veien i Bonn.

– Det er mange spørsmål som skal avklares i disse forhandlingene, og ikke alle er like vanskelige. De sakene det er vanskeligst å bli enige om, vil kanskje bli utsatt helt til sist. Likevel er det viktig å få oppklart flest mulig av de mindre spørsmålene, sier Torvanger.

Et slikt område det kan være mulig å gjøre framskritt på allerede nå, er regler for rapportering og kontroll av utslippsreduksjoner. Tyngre spørsmål som EUs krav om et «tak» på hvor store utslippskvoter hvert land får lov til å kjøpe, kan bli lagt til side til sluttforhandlingene om et års tid. På et forberedende møte i sommer ble spørsmålet utsatt til senere da det ble klart at det ikke var mulig å oppnå enighet. Forslaget

Følg forhandlingene på internett

Interesserte kan følge daglige oppdateringer om klimaforhandlingene og aktivitetene rundt møtet på flere nettsted.

- FN's klimasekretariat lager de offisielle hjemmesidene for konferansen: <http://cop5.unfccc.de>
- Halvoffisielle oppsummeringer fra International Institute for Sustainable Development finnes på: <http://www.iisd.ca/linkages/climate/cop5/>
- Det norske forskningsinstituttet Cicero bringer nyheter og bakgrunnsstoff på: <http://www.cicero.uio.no/>
- Miljøbevegelsens felles nyhetsbrev Eco gis ut av Climate Action Network, og kommer ut daglig under forhandlingene: <http://www.igc.apc.org/climate/Eco.html>

om begrensning av handelen med utslippskvoter blir kategorisk avvist av den såkalte «paraplygruppen», en gruppe industriland hvor blant andre Norge og USA deltar.

– Å unngå tak på kvotehandelen er viktig for Norge. En grunn til det, er at en slik begrensning kan tvinge Norge til å ta en større del av tiltakene innenlands, og det vil øke kostnadene, sier Torvanger til N&M Bulletin.

Valget i USA avgjørende

Kyoto-protokollen fra 1997 skal begrense industrilandenes utslipp av CO₂ og andre klimagasser fram til perioden 2008-2012. Minst 55 land må ratifisere protokollen før den trer i kraft. Dessuten må avtalen ratifiseres av industriland som til sammen står for 55 prosent av disse landenes CO₂-utslipp i 1990. Foreløpig er det bare 14 utviklingsland som har ratifisert Kyoto-protokollen.

Utfallet av sluttforhandlingene i Haag blir viktig for om de store industrilandene vil ratifisere.

USAs holdning er nøkkelen, siden landet alene står for 36 prosent av disse utslippene.

Clinton-administrasjonen er positiv til en bindende klimaavtale, og USA signerte Kyoto-protokollen i forbindelse med fjorårets forhandlingsmøte i Buenos Aires. Men det republikanske Kongressflertallet motsetter seg ratifisering. Det viktigste hinderet for enighet i klimaforhandlingene er amerikanske politikere krav om at avtalen må stille krav til de store utviklingslandenes utslipp nå. Det kravet er uakseptabelt for u-landene, og i strid med tidligere inngåtte avtaler.

Valget i USA neste høst blir minst like viktig for Kyoto-protokollens skjebne som forhandlingene i FN-regi. Al Gore, som er favoritt foran nominasjonen av demokratenes presidentkandidat, har tidligere gjort miljø og klimapolitikk til en fanesak. Om republikanerne vinner president- og Kongressvalgene, ser det mørkt ut for Kyotoavtalen.

Sjekk våre miljøs@ker:

NORGES BONDELAG

Fakta og nyheter fra
norsk landbruk:

www.bondelaget.no

Miljørapporten
og mer om miljø;

www.hydro.com

www.sas.no

Schhhhhhhh...

Våre nye fly tar av slik som andre. Du hører det bare ikke like mye.

Som eneste flyselskap i verden har vi kjøpt 55 nye Boeing 737 med en motortype som minsker støyen til det halve. Dessuten reduseres utslippene av karbondioksid med 20% og forsurende nitrogenoksider med 40%. Du ser hvilke det er på den grønne "firkløveren" på motorene.

SAS er først med å investere i den nye miljøteknologien og skaper derved en ny standard i bransjen. Det betyr at du i lang tid framover kan fly med en av verdens minst miljøbelastende fly-flåte når du flyr med SAS.

For fjerde året på rad har vi også produsert en omfattende miljørapport – de tre første ble mottatt svært positivt og har blant annet blitt belønnet med ulike priser.

Besøk oss gjerne på www.sas.no på Internett. Vil du vite mer om SAS miljøarbeid kan du kontakte oss på telefon 64 81 80 25, fax 64 81 83 70 eller e-mail niels_eirik.nertun@sas.no – så sender vi deg ett eksemplar av SAS Miljørapport 1998.

It's Scandinavian

